

УДК 246.3:745.511:75.025]:378.4(477.83/86)

DOI <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2025.33.03>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МИСТЕЦТВА САКРАЛЬНОЇ ДЕРЕВОРІЗЬБИ ТА МАЛЯРСТВА В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИКАРПАТТЯ

Пилипів Ігор,

доктор історичних наук,

*професор кафедри історії України і методики викладання історії
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника*

ORCID ID: 0000-0001-7569-069X

Тимків Богдан,

кандидат педагогічних наук, доктор філософії, професор,

*завідувач кафедри методики викладання образотворчого
і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника*

ORCID ID: 0000-0002-3892-6015

У статті розкрито особливості становлення та розвитку образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва на Прикарпатті, зокрема сакральної дереворізьби та малярства, у хронологічній послідовності. Метою статті є аналіз творчості та мистецьких досягнень видатних майстрів Івано-Франківщини в галузі сакральної дереворізьби і малярства від початку ХХ ст. до сьогодення та врахування їхнього доробку в підготовці студентів закладів вищої освіти Прикарпаття.

Проаналізовано творчість та мистецькі досягнення видатних майстрів Прикарпаття в галузі сакральної дереворізьби і малярства в художній творчості від початку ХХ ст. дотепер. Особливу увагу приділено поверненню до автентичних національних мотивів. На прикладі діяльності окремих митців показано сучасні здобутки у сфері іконопису, декоративного різьблення та художнього оздоблення сакральних архітектурних споруд. Зазначено, що доробок кожного із цих майстрів становить унікальне явище, яке через призму авторської творчої концепції розкриває художні особливості мистецької епохи на Прикарпатті. Наведено приклади мистецьких проєктів, що відзначаються високою майстерністю та індивідуальним стилем.

Окрему увагу приділено спадкоємності традицій, зокрема передачі знань і практичних навичок від майстра до студента. Розкрито історію становлення та розвитку фахової мистецької освіти на Прикарпатті, насамперед діяльність Косівського державного інституту декоративного мистецтва та Навчально-наукового інституту мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Висвітлено освітню та творчу діяльність викладачів зазначених закладів вищої освіти, окреслено інституційні кроки, спрямовані на створення сприятливого середовища для формування професійних мистецьких колективів. У такий спосіб вибудовується історичний наратив, що відображає еволюцію мистецьких традицій у контексті національної культури та освітньої політики.

Ключові слова: Прикарпаття, історія, культура, мистецтво, сакральна дереворізьба, малярство, образотворче мистецтво, митці, мистецька освіта, заклади вищої освіти.

Pylypiv Ihor, Tymkiv Bogdan. Modern trends in the development of sacred woodcarving and painting in higher education institutions of Prykarpattia

The article reveals the peculiarities of the formation and development of fine and decorative-applied arts in Prykarpattia, in particular sacred woodcarving and painting, in chronological sequence. The aim of the article is to analyze the creative work and artistic achievements of prominent masters of Ivano-Frankivsk region in the field of sacred woodcarving and painting from the beginning of the 20th century to the present day, as well as to consider their contributions in the training of students in higher education institutions of Prykarpattia.

The creative work and artistic achievements of prominent Prykarpattia masters in sacred woodcarving and painting from the early 20th century to the present are analyzed. Particular attention is paid to the revival of authentic national motifs. Through the example of individual artists' activities, the article demonstrates modern achievements in icon painting, decorative carving, and artistic decoration of sacred architectural structures. It is noted that the legacy of each of these masters today represents a unique phenomenon which, through the prism of the author's creative concept, reveals the artistic features of the era in Prykarpattia. Examples of artistic projects distinguished by high craftsmanship and individual style are provided.

Special attention is given to the continuity of traditions, in particular the transmission of knowledge and practical skills from master to student. The history of the establishment and development of professional art education in Prykarpattia is presented – primarily the activities of the Kosiv State Institute of Decorative Arts and the Educational and Scientific

Institute of Arts of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. The article highlights the educational and creative activities of the teaching staff of these higher education institutions and outlines institutional measures aimed at creating a favorable environment for the formation of professional artistic collectives. In this way, a historical narrative is built that reflects the evolution of artistic traditions in the context of national culture and educational policy.

Key words: Prykarpattia, history, culture, art, sacred woodcarving, painting, fine arts, artists, art education, higher education institutions.

Метою статті є аналіз творчості та мистецьких досягнень видатних майстрів Івано-Франківщини в галузі сакральної дереворізьби і малярства від початку ХХ ст. до сьогодення та врахування їхнього доробку в підготовці студентів закладів вищої освіти Прикарпаття.

Івано-Франківщина протягом віків зберігає самобутні традиції талановитих митців сакральної дереворізьби, малярства, писанкарства, ліжникарства, ткацтва та інших художніх ремесел. Прикарпаття вирізняється етнографічною розмаїтістю, оскільки охоплює території Гуцульщини, Покуття, Бойківщини та Опілля, кожна з яких зберігає власну унікальну мистецьку спадщину та характерні традиції. Із проголошенням незалежності України постала унікальна нагода не лише зберігати, а й примножувати ці традиції завдяки діяльності спеціалізованих мистецьких освітніх закладів, зокрема закладів вищої освіти. Вивчення цієї практики має науковий та прикладний інтерес для інших регіонів України та зарубіжжя, сприяє збереженню духовності та етнічної ідентичності та є джерелом натхнення для сучасних митців.

Історіографічний аналіз досліджень мистецької України надзвичайно широкий. Серед наукових монографій про українське мистецтво сучасності необхідно назвати колективні та одноосібні праці, що розглядають мистецтво України кінця ХХ – початку ХХІ ст.: «Мистецтво України ХХ–ХХІ століття» [1], монографію М. Міщенка «Сучасна культура України» [2], статті О. Ясенєва [3], Н. Мусієнко про «Мистецтво Майдану» [4], а також працю М. Протаса «Мистецтво посткультури» [5], де аналізуються новітні тенденції у мистецтві, які торкаються й регіональних проявів. Заслуговує на увагу фундаментальне дослідження Б. Тимківа «Мистецтво України та діаспори: дереворізьба сакральна й ужиткова», яке було номіновано у 2013 р. на Національну премію України імені Тараса Шевченка [6]. Автор у низці праць систематизував історію сакральної та ужиткової дереворізьби, розглянув питання інтеграції українських митців у культурні простори діаспори [6; 7]. У працях І. Пилипіва розглядається діяльність єпископату та духовенства Української греко-католицької церкви в розвитку та збереженні української культури та мистецтва в першій половині ХХ ст., що суттєво вплинуло на формування прикарпатської мистецької школи [9; 10].

Історико-культурні аспекти розвитку мистецтва в регіоні проаналізовано у збірниках «Івано-Франківськ мистецький» [11], «Мистецьке Прикарпаття: історія та сучасність» [12], «Образотворче мистецтво Прикарпаття ХХ століття» О. Біланюка [13], а також у дослідженні В. Яремчука «Коломийська мистецька школа: традиції та сучасність» [14], яке є ключовим для розуміння формування художньої освіти в регіоні.

Проблема становлення та розвитку сучасної Прикарпатської школи сакральної дереворізьби й малярства досліджується в численних працях, присвячених історії, теорії та практиці народного і професійного мистецтва регіону, а також у публікаціях, що висвітлюють творчість окремих митців і функціонування мистецьких інституцій. Цікавим джерелом є альбом-монографія М. Іванчука «Євген Сагайдачний» [15], що репрезентує одного з визначних представників прикарпатського мистецтва та акцентує на поєднанні традицій народного живопису з модерними художніми формами. Практичні та освітні аспекти формування місцевої мистецької школи висвітлено в посібнику В. Дутки, І. Ваха, О. Гордійчука «Художній килим Косівщини» [16], що є прикладом збереження та трансформації декоративно-прикладного мистецтва регіону.

Питання розвитку і становлення мистецьких практик висвітлено у виданнях, присвячених окремим видам прикладного мистецтва: «Косівська мальована кераміка» І. Ділеті [17]; життєпис та творчу спадщину різьбяр Миколи Грепиняка досліджено у публікації М. Гнатюка «Різьбяр Микола Грепиняк і народне мистецтво Косівщини» [18], що є важливим джерелом для вивчення спадкоємності традицій народного різьбярства на Прикарпатті.

Дослідження методологічної бази мистецтвознавчих досліджень зроблено в роботі О. Клековкіна «Мистецтво: Методологія дослідження» [19], що допомагає в теоретичному осмисленні функціонування прикарпатської школи різьбярства та живопису.

Виклад основного матеріалу. Після проголошення в 1991 р. незалежності України перед митцями Прикарпаття не було потреби у самоідентифікації, адже тут постійно існувала самобутня українська традиція у поєднанні з особливостями місцевого колориту. Регіон завжди славився своїми талановитими

майстрами, які зберігають традиції дереворізьби та передають їх своїм учням. Одним із найвідоміших майстрів сакральної й ужиткової дереворізьби був народний художник України Ярослав Пасічанський, який народився у с. Середній Березів Косівського району Івано-Франківської області. Художню освіту здобув у Косівському училищі прикладного мистецтва, де його вчителями були такі знані мистці, як В. Гуз, О. Соломченко та М. Федірко. У своїй творчості майстер використовує традиційне гуцульське різьблення, доповнюючи його своїми орнаментальними елементами. Досить часто в композиції декору поєднує елементи гуцульського та рельєфного різьблення, що надає творам особливої виразності. Серед великої кількості творів значне місце посідають вироби сакральної тематики. Його настінні різьблені хрести, пластичні ікони-образи («Богородиця»), настільні каплички, декоративні пласти («Пречиста», «Капличка») носять яскраво виражений національний характер та вражають мініатюрністю різьби [20]. Найбільш відомим твором мистця стала скринька, подарована Папі Римському Іоанну Павлу II. Зовнішні та внутрішні стінки скриньки декоровано мініатюрними рельєфними сюжетами із зображенням Бога-Отця, Святого Духа, Богоматері та Розп'яття. На дні скриньки вирізьблено Люрдівську ікону. Усі ці сюжети по краях скриньки обрамлює мережана смуга з тригранно-виїмчастого різьблення. Композиція зовнішніх стінок скриньки побудована на променевому тлі. На чільному боці скриньки розміщено ювілейну емблему 2000-річчя Різдва Христового, де зображено п'ять різноколірних голубів, які символізують п'ять континентів Земної кулі. Скринька вражає ювелірністю виконання та довершеністю сюжетних композицій. Твори Ярослава Пасічанського зберігаються у приватних колекціях як в Україні, так і за кордоном, зокрема в Австрії, Великій Британії, США, Канаді, Німеччині та інших країнах [6].

В Івано-Франківську в майстернях при Теологічній академії плідно працювали мистці Михайло Халак, Василь Стефурак та ін. М. Халак виконав іконостаси для церкви св. Параскеви і каплиці Теологічної академії (1996–1997). Для Івано-Франківської церкви монастиря сестер Василиянок мистець виконав бокові престולי, тетрапод та намалював декілька ікон (св. Микола, архистратиг Михаїл, архангел Гавриїл). У новозбудованій церкві Різдва Христового, поблизу єпископської резиденції (Івано-Франківськ), М. Халак виконав престол, бокові престולי, проскомодійники і тетрапод. Окрім цього, мистець намалював чотири напрестольні ікони, а запрестольну ікону Різдва Христового виконав Василь Стефурак. Ця ікона, на думку багатьох фахівців, є кращою іконою ювілейного і святого 2000 р. в Україні, тому її широко репродукували на церковних календарях, у журналах, листівках. Для церкви в урочищі Підлюте на Рожнятівщині. М. Халак разом із сином Тарасом виконав чудовий іконостас, а ікони намалював В. Стефурак [22, с. 276].

Різьбярський та іконописний талант М. Халака відомий і на теренах Європи, й українській діаспорі. Для церкви м. Навара (Італія) мистець виконав дерев'яний кивот та декілька ікон; для церкви св. Володимира містечка Елізабет (Нью-Джерсі, США) намалював плащаницю [23].

Відомими майстрами сакрального різьблення в Івано-Франківську є Володимир Федорів, який народився в селі Угорники біля Івано-Франківська, та Петро Глухій, що народився в Отинії Коломийського району. Упродовж останнього десятиріччя мистці виконали цілу низку творів літургійного та обрядового характеру. В. Федорів брав участь у виконанні дереворізьби іконостасів відродженого Михайлівського Золотоверхого собору та Свято-Успенського собору Києво-Печерської лаври. У виконанні предметів сакрального характеру митцю допомагали молоді художники Дмитро Бокало, Олександр Водяний, Василь Неспляк та Антон Матвейчук – випускники кафедри методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну Навчально-наукового інституту мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Під керівництвом Володимира Федоріва молодими художниками виконані для церкви Андрія Первозванного (м. Київ) царські врата і чотири кивоти. Для творчості В. Федоріва характерне дотримання давніх традицій українського сакрального різьблення. Із найновіших творів митця слід виокремити іконостас для церкви Царя Хрестителя монастиря чину оо. Василиян (м. Івано-Франківськ) [6, с. 272].

Мистець Петро Глухій брав участь у створенні проєкту та виготовленні іконостасу для храму Св. Пантелеймона (м. Київ). Іконостасне різьблення виконували також В. Федорів, М. Дундяк, В. Боянівський, В. Василяшко, І. Каюк, І. Рибак, В. Спільник та В. Куравський. Працював над виготовленням знищеного у роки війни іконостасу для храму Володимира Великого (Херсонес) – царські врата та дияконські двері. У царині просторово-об'ємного оформлення храмового інтер'єру працював Ярослав Воронич, який народився 1950 р. у с. Саджава Богородчанського району. Мистецьку освіту здобув у Косівському училищі прикладного і декоративного мистецтва та Львівському інституті декоративного і прикладного мистецтва на факультеті «Інтер'єр та обладнання». Мистець виконав іконостас і кивот для церкви св. Покрови села Вікторів Галицького району та іконостас для церкви с. Красна Надвірнянського району Івано-Франківської області, іконостас для церкви св. Миколая села Коропець на Тернопільщині.

Оригінальним стилем виконання відзначається Я. Воронич, що виконав кивот та елементи різьбленого декору в оформленні інтер'єру церкви св. Петра і Павла у м. Івано-Франківськ [6, с. 273–276].

Значний внесок у розвиток сакрального мистецтва робить знаний на Прикарпатті заслужений майстер народної творчості України Дмитро Сивак. Його творчість різножанрова та багатопланова, окрім дереворізьби, він захоплюється ікономалярством. Пензлю мистця належить низка професійно виконаних ікон: «Одигітрія», «Деїсус», «Покрова», «Пресвята Богородиця», «Ісус Христос» та ін. У роботі мистець дотримується давніх українських традицій ікономалярства. Ікони намальовано на дерев'яних дошках темперою, аквареллю, вирізняються витонченістю, одухотвореністю ликів та довершеним колористичним вирішенням [24, с. 176].

На Івано-Франківщині своєю творчою діяльністю вирізняється група мистців із м. Галича під керівництвом Володимира Сірка. Володіючи фундаментальними знаннями в галузі сакрального мистецтва, художники працюють над комплексним оформленням об'ємно-просторового інтер'єру храмових споруд. Взірцем є робота, проведена митцями в македонському м. Радовіс. У Церкві Святої Тройці під керівництвом київського художника А. Гайдамаки виконано фрески, мозаїки, кування, хрести, меблі й вітражі. Група галицьких майстрів під керівництвом В. Сірка виконала іконостас, церковні меблі та вхідні двері, які формою нагадують обкладинку стародавньої книги, на обох стулках яких зображено Кирила і Мефодія – творців слов'янської абетки. Автор проєкту – А. Гайдамака, виконання – В. Бойчук, В. Качковський, В. Кузьмич, І. Магдій, Б. Шелепін, В. Сірко. Золочення елементів іконостасу та меблів виконала Людмила Сірко [25; 26].

Оригінальністю та самобутністю вирізняється творчість заслуженого художника України Мирослава Ясінського з м. Коломиї Івано-Франківської області. Мистець є яскравим виразником традиційних видів народного мистецтва Гуцульщини та Покуття. Його творам, виконаним за допомогою авторської техніки (розпис на подвійному склі та левкас на дереві), притаманні сакральні мотиви, своєрідна образність та глибокий філософський зміст. М. Ясінський був одним із перших учасників міжнародного проєкту «Світ левкасу». Тритомне видання «Світ левкасу» зберігається в 37 найпрестижніших мистецьких музеях і галереях світу [26; 6, с. 297].

Як бачимо, іконотворчість та сакральне дереворізьблення, засновані на давніх традиціях українського мистецтва, продовжують розвиватися, збагачуватися завдяки сучасним мистцям як в Україні, так і в західній діаспорі.

Із відновленням державної самостійності України та відродженням духовності народу важливою історичною віхою є факт повернення майстрів-різьбярів до виготовлення літургійних предметів та облаштування відповідного внутрішнього простору церкви. Більше уваги цьому приділено в західних областях, де особливо швидко споруджуються нові й реставруються старі храмові приміщення. Різьбярі іконостасів працюють на Львівщині, Івано-Франківщині, Тернопільщині та інших регіонах України й зарубіжжя. Особливо цікавими є твори випускника кафедри методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну Навчально-наукового інституту мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника Євгена Мельничука з Івано-Франківщини. Працюючи у різних напрямках сакрального мистецтва, він надає перевагу різьбленим іконам-складням, що були поширеними на наших теренах із часів Київської Русі. Нині мистецтво виготовлення складнів відроджує Є. Мельничук. Свої складні мистець виконує в техніці традиційного плоскорельєфного різьблення. Це двостулкові («Благовіщення») або тристулкові складні: «Воскресіння» («Зішестя в пекло»), «Весілля в Кані Галилейській», «Різдво Христове», виконані на високому мистецькому рівні, з філігранно вирізьбленими постатями святих [6, с. 287].

Особливої уваги заслуговує тристулковий складень «Воскресіння», або «Зішестя в пекло», сюжет якого характерний для іконології східного обряду: Воскреслий Христос, що стоїть на розбитій брамі пекла, визволяє душі праведників, які були заручниками первородного гріха. Наступними є зображення пророка Мойсея та царя Давида. Зверху – ангели, що тримають символи Христових страстей – Чашу і Хрест. Увінчує це зображення піктографічне зображення Голгофи, яке водночас є монограмою Христа (ІНЦІ).

Значну частину в творчому доробку мистця займають ручні хрести, кіоти, проскомодійники та іконостаси. Художник добре володіє не лише плоским різьбленням, а й об'ємним (скульптурним), що виразно видно на верхній частині вхідних дверей церкви Різдва Івана Хрестителя (м. Яремче). Для всіх робіт мистця характерними є чистота виконання, досконалість форм та канонічність релігійних сюжетних композицій [6, с. 289].

На сучасному етапі розвитку української сакральної дереворізьби та малярства відбувається переосмислення і новаторське використання традицій народного мистецтва, створення декоративних

різьблених творів та іконописів для інтер'єрів нової архітектури. Ведуться пошуки сучасних художньо-композиційних виражальних засобів. Творча діяльність мистців спрямована на створення оригінальних, національно своєрідних декоративних творів на основі новаторського інтерпретування традицій українського мистецтва.

Регіон славиться талановитими майстрами декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва, що стало можливим завдяки спадкоємності у передачі знань і вмінь молодому поколінню. Із метою збереження та примноження мистецьких традицій у Карпатському регіоні було створено професійні мистецькі навчальні заклади, які відіграють важливу роль у формуванні практичних навичок у майбутніх митців. На Прикарпатті протягом століть із покоління в покоління передається досвід різьбярства, іконописі, писанкарства та інших художніх ремесл. Самобутні народні майстри не лише зберігають традиційні форми художньої виразності, а й розвивають їх, адаптуючи до сучасних умов, зберігаючи при цьому національну ідентичність та духовну спадщину.

Важливу роль у підготовці майстрів декоративно-прикладного мистецтва відіграють сучасні навчальні мистецькі заклади, зокрема заклади вищої освіти. Започаткував традицію професійної мистецької освіти теперішній Косівський державний інститут декоративного мистецтва, який є єдиною в Україні мистецькою школою зі 143-літньою історією. Нині в Косівському державному інституті декоративного мистецтва готують фахівців із дереворізьблення, вишивання, ткацтва, малярства та інших видів декоративно-прикладного мистецтва. Студенти інституту опановують традиційні технології різних видів декоративного мистецтва, їх інтерпретацію у сучасні форми, створення виставкових творів та виробів ужиткового характеру для серійного виробництва, які мають естетичну цінність, реалізацію авторських пропозицій засобами проєктної та комп'ютерної графіки [29].

Один із відомих митців-педагогів цього закладу, який успішно розвиває сакральне й ужиткове дереворізьблення та успішно передає свої знання та уміння студентам, – Мирослав Радиш, заслужений художник України, лауреат премії імені Катерини Білокур, премії імені Тетяни Яблонської, премії імені Юрія Шкрібляка. Мистецькі твори цього художника вирізняються новаторським підходом до гуцульського різьблення та інкрустації (викладання дерева по дереву а тло виробу – це склеєні шматочки різних порід деревини: каштана, горіха, черешні, червоного дерева). Творчі роботи М. Радиша неодноразово репрезентувалися на міжнародних, всеукраїнських та регіональних мистецьких виставках. Велику частину робіт митця становлять твори сакральної тематики, зокрема, цикл «Хресна дорога» (1–8, 11, 13, 14 стадії) та ін.

Мирослав Радиш навчався на відділі художнього дерева в Косівському технікумі народних художніх промислів ім. В. Касіяна (1977–1981), а згодом закінчив художньо-графічний факультет Івано-Франківського державного педагогічного інституту ім. Василя Стефаника (1984–1989), нині – Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Важливу роль у підготовці висококваліфікованих фахівців у галузі мистецтва відіграє Навчально-науковий інститут мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, створений у 2001 р. на базі художньо-графічного і музично-педагогічного факультетів, який є провідним мистецьким навчальним закладом та науково-методичним центром вищої мистецької освіти Прикарпаття. Потужний науково-педагогічний потенціал Навчально-наукового інституту мистецтв дає змогу успішно вирішувати проблеми модернізації навчально-виховного процесу, які сприяють удосконаленню професійної підготовки майбутніх художників, дизайнерів, викладачів образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва, активізації їх професійної компетенції, творчої активності й самостійності. Кваліфіковану підготовку забезпечують три спеціалізовані кафедри: кафедра методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну, кафедра дизайну і теорії мистецтва та кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації [30].

Успішна передача фахових знань і навиків майстерності із сакральної дереворізьби, малярства, художньої кераміки, писанкарства, художнього ткацтва, ювелірного мистецтва й інших видів художніх ремесел відбувається на кафедрі методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну, яка створена у 2016 р. на базі кафедри декоративно-прикладного мистецтва і етнології. Кафедру очолює заслужений діяч мистецтв України, номінант Національної премії імені Тараса Шевченка (2013 р.), доктор філософії, професор Богдан Михайлович Тимків. На очолюваній ним кафедрі фахові знання та професійні вміння із сакральної дереворізьби та малярства передають студентам відомі митці-педагоги: доцент Василь Корпанюк, доцент Юрій Юсипчук, доцент Михайло Гнатюк; із декоративного малярства – доцент Марія Дяків; із художнього ткацтва – старший викладач Оксана Веретко; із ювелірного мистецтва – старший викладач Віталій Городецький, а з художньої кераміки – викладач Галина Коман [31].

Творчий доробок вище зазначених митців-педагогів та їхніх вихованців-студентів експонується на міжнародних, всеукраїнських і обласних мистецьких виставках. За останній період їхні авторські твори були представлені на міжнародній мистецькій виставці «Осінні мотиви» в Івано-Франківському краєзнавчому музеї з 08 по 29 листопада 2024 р., а також на міжнародній мистецькій виставці з образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та етнодизайну «Карпатські візерунки» в Сопотській академії прикладних наук у період із 12 по 16 травня 2025 р. (м. Сопот, РП).

Кафедра готує фахівців за освітньою програмою «014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)». Для повноцінної підготовки майбутніх висококваліфікованих учителів образотворчого мистецтва та керівників гуртків, студій із дизайну, декоративно-ужиткового мистецтва на кафедрі створено навчальні майстерні з художньої обробки дерева, кераміки, ковальства, ювелірного мистецтва, ткацтва та художньої обробки шкіри, а також дві аудиторії-музеї, де в експозиції представлено мистецькі твори викладачів та студентів, що яскраво відображають творчу діяльність кафедри.

Колектив кафедри активно співпрацює з провідними мистецькими закладами вищої освіти України та Республіки Польща, зокрема з такими польськими ЗВО, як Кошалінська політехніка (Інститут мистецтв), Варшавська академія мистецтв, Гданська академія мистецтв та Сопотська академія прикладних наук. На підставі укладених угод про співпрацю здійснюється обмін студентами для проведення плерно-етнографічних практик та стажування викладачів. А в травні 2023 р. 15 студентів нашої спеціальності в межах Міжнародної програми студентської мобільності «ЕРАЗМУС+» пройшли навчання в Сопотській академії прикладних наук.

Для відвідувачів Навчально-наукового інституту мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника організовано постійну експозицію творів викладачів та студентів кафедри, яка репрезентує їхній творчий доробок у галузях образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва та дизайну. Традиційним стало проведення майстер-класів із метою збереження давніх традицій народних промислів та художніх ремесел Карпатського регіону. Щороку перед Великодніми святами викладачі та студенти кафедри організовують майстер-класи з писанкарства для дітей і дорослих нашого краю.

Таким чином, науково-дослідна, навчально-методична та творча діяльність викладачів та студентів кафедри відзначається ефективністю, різноманітністю форм і напрямів, сприяє підвищенню фахового рівня майбутніх художників-педагогів.

Висновки. Прикарпатська школа сакральної дереворізьби та живопису є самобутнім мистецьким явищем, сформованим під впливом багатовікових традицій народного декоративно-ужиткового мистецтва Гуцульщини, Покуття, Бойківщини та Опілля. Її витоки пов'язані із сакральним та декоративно-ужитковим різьбленням по дереву, настінним малярством, а також іконописом в інтер'єрах українських храмів.

Характерними рисами прикарпатської сакральної дереворізьби є орнаментальність, насичений символізм, використання геометричних і рослинних мотивів на основі традиційного різьблення з інкрустацією. У малярстві регіону переважають народні традиції у зображенні жанрових сцен та сцени побуту, які зберігають колорит і дух місцевої культури. Іконописці Прикарпаття здавна вирізнялися вмінням поєднувати канонічні риси з декоративною стилізацією та яскравістю палітри.

Вивчення та популяризація творчості прикарпатських митців роблять вагомий внесок у розвиток української культури у цілому. Із відновленням і розвитком мистецької освіти у незалежній Україні ці традиції зберігаються та примножуються у профільних навчальних закладах, зокрема у закладах вищої освіти, насамперед у Навчально-науковому інституті мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника та в Косівському державному інституті декоративного мистецтва.

Література:

1. Мистецтва України ХХ–ХХІ століть / Інститут проблем сучасного мистецтва АМУ. Київ, 2008. 188 с.
2. Міщенко М.М. Сучасна культура України (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). Харків : НТУ «ХПІ», 2014. 156 с.
3. Ясенев О.П. Тенденції розвитку образотворчого мистецтва в часи незалежності України. *Культура і сучасність*. 2021. № 1. С. 170–174.
4. Мусієнко Н. Мистецтво Майдану. Вид. 4-е, доп. Київ : Національний музей Революції гідності, 2020. 156 с.
5. Протас М. Мистецтво посткультури: тенденції, ризики, перспективи. Київ : ІПСМ НАМ України, 2020. 432 с.
6. Тимків Б. Мистецтво України та діаспори: дереворізьба сакральна й ужиткова : монографія. 2-е вид., перероб. і доп. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2012. 584 іл.
7. Тимків Б. Інтеграція українських митців у культурне середовище країн Західної Європи, Північної, Південної Америки та Австралії. *Наш український дім*. 2017. № 1. С. 15–21.
8. Тимків Б.М. Мистецтво художньої обробки дерева : навчальний посібник. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2023. 196 с.

9. Пилипів І.В. Греко-католицька церква в суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2011. 440 с.
10. Пилипів І. Греко-католицька церква в суспільному житті Другої Речі Посполитої. *Українські маркери історії Польщі: виклики міжвоєнної доби ХХ століття* : колективна монографія / редкол.: М. Литвин (гол.), Л. Хахула, Т. Горбачевський. Львів ; Суми : Університетська книга, 2024. С. 107–135. DOI: <https://doi.org/10.32782/978-617-521-093-2-5>.
11. Івано-Франківськ мистецький. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2021. 198 с.
12. Мистецьке Прикарпаття: історія та сучасність / за ред. І. Гаврилюка. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2015. 280 с.
13. Біланюк О. Образотворче мистецтво Прикарпаття ХХ століття. Івано-Франківськ : Лілея, 2004. 212 с.
14. Яремчук В. Коломийська мистецька школа: традиції та сучасність. *Мистецтвознавчі записки*. 2021. № 39. С. 135–142.
15. Іванчук М. Євген Сагайдачний: альбом-монографія. Косів : Писаний Камінь, 2024. 192 с.
16. Дутка В.В., Вах І.С., Гордійчук О.З. Художній килим Косівщини : навчальний посібник. Косів : ENTERPRINT, 2024. 80 с.
17. Ділета І.В. Косівська мальована кераміка. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2024. 142 с.
18. Гнатюк М. Різьбяр Микола Гrepиняк і народне мистецтво Косівщини. *Народна творчість та етнографія*. 2009. № 2. С. 104–109.
19. Клековкін О.Ю. Мистецтво: Методологія дослідження : методичний посібник. Київ : Фенікс, 2017. 144 с.
20. Чернівецький обласний художній музей. URL: http://artmuz.cv.ua/?page_id=883 (дата звернення: 15.08.2025).
21. Пасічанський Я. Карпатські рапсодії: альбом творів декоративно-ужиткового мистецтва, різьблення та інкрустації. Чернівці : Друк Арт, 2019. 143 с.
22. Степовик Д. Василь Стефурак – майстер відновленої іконотворчості. Про художника. *Галичина*. 1999. № 3. С. 158–161.
23. Степовик Д. Стиль ікон Василя Стефурака. *Нова Зоря*. 1999. 28 липня.
24. Сивак Д. Художники України. *Живопис. Графіка. Скульптура. Декоративно-ужиткове мистецтво* : творчо-біографічний альбом-довідник. Київ : Іпрез, 2005.
25. Подвижник сакрального малярства. *Галичина*. 01.06.2022.
26. Культ особи: Володимир і Людмила Сірки. *Галицький кореспондент*. 20.05.2022. URL: <https://gk-press.if.ua/kult-osoby-volodymyr-i-lyudmyla-sirky/> (дата звернення: 15.08.2025).
26. У Коломиї відкрилася ювілейна виставка Мирослава Ясінського. URL: <https://www.golosinfo.com.ua/v-kolomyi-vidkrylas-yuvilejna-vystavka-myroslava-yasinskogo/> (дата звернення: 15.08.2025).
27. Найвідоміші українські стріт-арт-художники створюють мурали для музеїв та галерей. URL: <https://ukraineartnews.com/news/news/najvidomishi-ukrajinski-strit-art-hudozhniki-stvorjat-murali-dlja-muzejiv-ta-galerej> (дата звернення: 15.08.2025).
28. Гнатюк М. Різьбяр Микола Гrepиняк і народне мистецтво Косівщини. *Народна творчість та етнографія*. 2009. № 2. С. 104–110.
29. Косівський державний інститут декоративного мистецтва. URL: <http://kdidm.edu.ua> (дата звернення: 15.08.2025).
30. Навчально-науковий інститут мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. URL: <https://art.pnu.edu.ua/> (дата звернення: 15.08.2025).
31. Карпатський національний університет імені Василя Стефаника. Навчально-науковий інститут мистецтв. Кафедра методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну. <https://kmvodpmd.pnu.edu.ua/> URL: <https://kmvodpmd.pnu.edu.ua/> (дата звернення: 15.08.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 16.09.2025

Дата публікації: 28.11.2025